

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Aanwijzingen voor het gebruik	9
Alfabetische ordening van de trefwoorden in het deel Fries-Nederlands ..	9
Woordvorming in het Fries	9
Zelfstandig naamwoord	10
Bijvoeglijk naamwoord	10
Telwoord	11
Werkwoord	11
Gebruikte afkortingen	15
Woordsoorten	15
Stijl, inhoudelijke gebieden	15
Bijzondere tekens	15
deel Fries – Nederlands	17
deel Nederlands – Fries	299

Voorwoord

Fries, de tweede rijkstaal van Nederland, wordt gesproken door ruim de helft van de 650.000 inwoners van de provincie Fryslân. Meer dan 90% van hen verstaat het Fries, terwijl ongeveer tweederde het kan lezen.

De Friese taal wordt veel gebruikt in de persoonlijke sfeer. Daarnaast komt men het Fries onder andere tegen bij gemeentelijke en provinciale overheden, in de kerk en binnen de rechtspraak. In de twee Friese dagbladen verschijnen Friese artikelen en worden Friestaligen vaak in het Fries geciteerd, er zijn Friestalige tijdschriften en Omrop Fryslân maakt radio en televisie in het Fries. Op internet kan men zelfs googelen in het Fries. Men kan Fries studeren op hbo- en universitair niveau, er zijn cursussen Fries voor volwassenen en het Fries is een verplicht onderdeel van het onderwijs op de basisschool en in de basisvorming van het voortgezet onderwijs.

Dit woordenboek richt zich vooral op gebruik in het onderwijs, maar het is ook geschikt voor anderen die belangstelling hebben voor het Fries, zoals cursisten Fries, toeristen, (potentiële) nieuwe inwoners van de provincie en mensen die geïnteresseerd zijn in de Friese literatuur.

Het woordenboek bevat 30.000 trefwoorden: 15.000 in het Fries-Nederlandse deel en 15.000 in Nederlands-Fries.

Bij de keuze van de trefwoorden is rekening gehouden met de jonge doelgroep. Er zijn woorden opgenomen die de ontwikkelingen in de hedendaagse maatschappij weerspiegelen. Daarnaast zijn ook woorden opgenomen die typerend zijn voor de Friese leefomgeving. Zo vindt u naast chatten, e-mailen, euro, moskee, imam, ook kaatsen, schaatsen, skûtsjesilen en fierljeppen.

Het Fries kent vrij veel regionale en andere variatie in spelling en woordkeuze. Voor dit woordenboek is altijd gekozen voor die spelling en woordkeuze die beantwoorden aan de normen van wat als goed, correct Fries wordt erkend en die daarbinnen het dichtst staan bij het taalgebruik van scholieren. Het sluit hiermee aan bij de principes die in de leermethoden Fries voor scholen worden gehanteerd.

De informatie in dit woordenboek is op zo overzichtelijk en toegankelijk mogelijke wijze gepresenteerd. De mogelijkheden voor het gebruik van de Friese trefwoorden en vertalingen worden geïllustreerd met toelichtingen en levendige voorbeeldzinnen. Daarnaast zijn de belangrijkste combinaties en uitdrukkingen met het betreffende trefwoord opgenomen.

De auteurs van dit woordenboek zijn actief binnen de Friese taal en literatuur. Janneke Spoelstra volgde aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden de tweedegraads opleiding HBO-Fries en de opleiding Vertaler Engels aan het Instituut voor Sociale Wetenschappen (ISW/Opleidingen) in Leiden. Zij is werkzaam als corrector bij de Fryske Akademy, en als vertaalster Engels en Fries. In 2004 debuteerde zij met de dichtbundel *Goeie is it wachtwurd*. Jantsje Post studeerde Vertaalwetenschap, met de talen Duits en Fries, aan de Universiteit van Amsterdam en werkt sinds 1995 als vertaalster. Zij heeft een

aantal moderne Friese romans in het Nederlands vertaald.

Arjan Hut studeerde Fries en Engels aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Hij is de eerste stadsdichter van Leeuwarden. Hij publiceerde de dichtbundels *Nachtswimmers* en *05 06* en is medeoprichter van het webtijdschrift Doar. Van het Fonds voor de Letteren ontving hij een beurs voor een Friestalige jeugdroman. Hij heeft op de Fryske Akademy gewerkt aan het Korpus Sprutsen Frysk (Corpus Gesproken Fries).

Coördinator en redactioneel begeleider Martha Hofman studeerde Algemene Taalwetenschap, Fries en Lexicologie en ze werkt voor uitgeverij Het Spectrum tevens als bewerkster van het Prisma woordenboek Nederlands.

Tot slot willen wij de provincie Fryslân danken voor de subsidie die de totstandkoming van dit woordenboek mogelijk heeft gemaakt.

De redactie

Aanwijzingen voor het gebruik

Dit woordenboek is bestemd voor gebruikers die informatie zoeken over Friese woorden of uitdrukkingen. Uitleg hierbij en andere informatie wordt gegeven in het Nederlands. Het woordenboek bestaat uit de delen Fries-Nederlands en Nederlands-Fries. Hieronder volgt een beknopte uitleg van de alfabetische ordening van de trefwoorden in het Fries-Nederlandse deel en van de woordvorming in het Fries.

Alfabetische ordening van de trefwoorden in het deel Fries-Nederlands

De alfabetische ordening van woorden in het Fries komt grotendeels overeen met die in het Nederlands.

Wat de y betreft, wijkt deze in het Fries echter af. De y staat, samen met de i, tussen de h en j.

Als woorden verder hetzelfde gespeld worden, maar het ene met een i wordt geschreven en het andere met een y, komt het woord met de i vóór dat met de y, bijvoorbeeld: *bit - byt, sin - syn*.

Als woorden verder hetzelfde gespeld worden en er alleen verschil is in het gebruik van diakritische tekens, geldt de volgende volgorde:

het woord zonder diakritisch teken komt eerst

dan het woord met een accent aigu (´)

vervolgens het woord met een accent circonflexe (^)

daarna het woord met een trema (¨).

De volgorde is dus *beante - beänte, noch - nôch, plus - plús en rún - rûn*.

Woorden die eindigen op apostrof t ('t) komen na gelijkgespelde vormen zonder apostrof, dus: *ear - ear't en wat - wa't*.

Woordvorming in het Fries

In dit woordenboek

Informatie over woordvorming bij zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en werkwoorden, is vermeld bij de betreffende Friese trefwoorden in het deel Fries-Nederlands, voor zover deze woordvorming afwijkt van onderstaande basisregels of wanneer de spelling van het basiswoord verandert.

Als een zelfstandig naamwoord een regelmatige meervoudsvorm heeft op -n of

-en, wordt deze niet vermeld, evenmin als een regelmatige verbuiging van een bijvoeglijk naamwoord op -e of een regelmatige onvoltooid verleden tijd en voltooid tegenwoordige tijd van een werkwoord.

Hiervan afwijkende vormen zijn vermeld, bijvoorbeeld

zelfstandig naamwoord: *dak - dakken*

bijvoeglijk naamwoord: *kreas - kreaze*

werkwoord: *kinne - koe - kind/kinnen*.

Daarnaast worden in het deel Nederlands-Fries bij zelfstandige naamwoorden de lidwoorden vermeld bij de Friese vertalingen. In het deel Fries-Nederlands worden de lidwoorden gegeven bij de Friese trefwoorden.

Beknopt overzicht van de woordvorming in het Fries

Zelfstandig naamwoord

Lidwoord

Zelfstandige naamwoorden kunnen in het Fries het lidwoord *de* (Nederlands: *de*) of *it* (Nederlands: *het*) bij zich hebben. Dit loopt niet altijd parallel in het Nederlands en het Fries. Daarom wordt in dit woordenboek het lidwoord niet alleen bij Friese trefwoorden in het deel Fries-Nederlands gegeven, maar ook bij Friese vertalingen in Nederlands-Fries.

Meervoud

De meeste zelfstandige naamwoorden krijgen *-en* in het meervoud: *wurd - wurden*, of alleen *-n*, als het zelfstandig naamwoord eindigt op een *-e*: *tûne - tûnen*. Als het meervoud afwijkt van deze regel of als een deel van het basiswoord in het meervoud verandert, wordt in dit woordenboek het meervoud vermeld bij het trefwoord in het deel Fries-Nederlands: *hûs* [huzen], *televyzje* [-s], *akku* [-'s].

Verkleining

Het Fries kent drie verschillende uitgangen voor verkleining van zelfstandige naamwoorden:

1. *-ke* bij woorden die eindigen op een klinker of op m, p, f, r, s, w: *do - doke*, *kaam - kamke*, *hap - hapke*, *stof - stofke*, *fear - fearke*, *glês - gleske*, *triuw - triuwke*
2. *-tsje* bij woorden die eindigen op l, n, t, d. Bij woorden die eindigen op t of d vervalt de t van *-tsje*: *peal - pealtsje*, *bern - berntsje*, *sleat - sleatsje*, *bêd - bedsje*
3. *-je* bij woorden die eindigen op k, ng, ch of ge. De ng verandert in nk: *dak - dakje*, *laach - laachje*, *seage - seachje*, *wang - wankje*.

Bijvoeglijk naamwoord

Als een bijvoeglijk naamwoord verbogen wordt, krijgt het een *-e*: *moai - moaie*, *grien - griene*. Als het een andere uitgang krijgt of als het basiswoord verandert bij verbuiging, is dit vermeld bij het trefwoord: *leech* [lege].

Telwoord

hoofdtelwoorden

De belangrijkste hoofdtelwoorden in het Fries zijn:

1	ien	11	alve	30	tritich
2	twā	12	tolve	40	fjirtich
3	trije	13	trettjin	50	fyftich
4	fjouwer	14	fjirtjin	60	sechstich
5	fiif	15	fyftjin	70	santich
6	seis	16	sechstjin	80	tachtich
7	sân	17	santjin	90	njoggentich
8	acht	18	achtjin	100	hûndert
9	njoggen	19	njoggentjin	101	hûndertien
10	tsien	20	tweintich	1.000	tûzen
		21	ienentweintich	1.000.000	miljoen

rangtelwoorden

Rangtelwoorden worden in het Fries als volgt gevormd:

1 ^{ste}	earste (foarste)	11 ^{de}	alfde/alfte	21 ^{ste}	ienentweintichste
2 ^{de}	twadde	12 ^{de}	tolfde/tolfte	30 ^{ste}	tritichste
3 ^{de}	tredde	13 ^{de}	trettjinde	40 ^{te}	fjirtichste
4 ^{de}	fjirde	14 ^{de}	fjirtjinde	50 ^{ste}	fyftichste
5 ^{de}	fiifde	15 ^{de}	fyftjinde	60 ^{ste}	sechstichste
6 ^{de}	seisde/sechsde	16 ^{de}	sechstjinde	70 ^{ste}	santichste
7 ^{de}	sânde	17 ^{de}	santjinde	80 ^{ste}	tachtichste
8 ^{de}	achtste	18 ^{de}	achtjinde	90 ^{ste}	njoggentichste
9 ^{de}	njoggende	19 ^{de}	njoggentjinde	100 ^{ste}	hûndertste
10 ^{de}	tsiende	20 ^{ste}	tweintichste		

Werkwoord

hawwe en wêze

De werkwoorden *hawwe* (hebben) en *wêze* (zijn) worden als volgt vervoegd:

HAWWE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik ha/haw	hie	ha hân
do hast	hiest	
hy/sy hat	hie	
wy hawwe	hiene	
jim hawwe	hiene	
jo hawwe	hiene	
sy hawwe	hiene	

WÊZE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik bin	wie	ha west
do bist	wiest	
hy/sy is	wie	
wy binne	wiene	
jim binne	wiene	
jo binne	wiene	
sy binne	wiene	

Regelmattige werkwoorden

Het Fries kent twee groepen regelmattige werkwoorden:

1. werkwoorden die eindigen op -e: *bakke, raze*
2. werkwoorden die eindigen op -je: *wurkje, hoopje*

De vervoeging van die twee groepen verschilt.

Regelmattige werkwoorden op -e**BAKKE**

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik bak	bakte	ha bakt
do bakst	baktest	
hy/sy bakt	bakte	
wy bakke	bakten	
jim bakke	bakten	
jo bakke	bakten	
sy bakke	bakten	

RAZE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik raas	raasde	ha raasd
do raast	raasdest	
hy/sy raast	raasde	
wy raze	raasden	
jim raze	raasden	
jo raze	raasden	
sy raze	raasden	

Let op: met de beleefdheidsvorm *jo* krijgen werkwoorden in het Fries de meervoudsuitgang.

Let op: net als in het Nederlands worden de werkwoorden waarvan de stam eindigt op t k f s ch p (*t kofschip) in de onvoltooid verleden tijd en de voltooid tegenwoordige tijd vervoegd met t en de overige werkwoorden met d.

Regelmatige werkwoorden op -je

WURKJE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik wurkje	wurke	ha wurke
do wurkest	wurkest	
hy/sy wurket	wurke	
wy wurkje	wurken	
jim wurkje	wurken	
jo wurkje	wurken	
sy wurkje	wurken	

HOOPJE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik hoopje	hope	ha hope
do hopest	hopest	
hy/sy hopet	hope	
wy hoopje	hopen	
jim hoopje	hopen	
jo hoopje	hopen	
sy hoopje	hopen	

Onregelmatige werkwoorden op -n

Naast regelmatige werkwoorden kent het Fries onregelmatige werkwoorden, waarvan er een aantal eindigen op -n: *dwaan* (doen), *jaan* (geven), *slaan* (slaan), *gean* (gaan), *stean* (staan), *sjen* (zien). Deze worden als volgt vervoegd:

DWAAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik doch	die	ha dien
do dochst	diest	
hy/sy docht	die	
wy dogge	diene	
jim dogge	diene	
jo dogge	diene	
sy dogge	diene	

JAAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik jou	joech	ha jûn
do joust	joechst	
hy/sy jout	joech	
wy jouwe	joegen	
jim jouwe	joegen	
jo jouwe	joegen	
sy jouwe	joegen	

SLAAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik slaan/slach	sloech	ha slein
do slachst	sloechst	
hy/sy slacht	sloech	
wy slaan/slane	sloegen	
jim slaan/slane	sloegen	
jo slaan/slane	sloegen	
sy slaan/slane	sloegen	

GEAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik gean	gie/gong/gyng	bin gien/gongen
do giest	giest/gongst/gyngst	
hy/sy giet	gie/gong/gyng	
wy geane	giene/gongen/gyngen	
jim geane	giene/gongen/gyngen	
jo geane	giene/gongen/gyngen	
sy geane	giene/gongen/gyngen	

STEAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik stean	stie	ha stien
do stiest	stiest	
hy/sy stiet	stie	
wy steane	stiene	
jim steane	stiene	
jo steane	stiene	
sy steane	stiene	

SJEN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik sjoch	seach	ha sjoen
do sjochst	seachst	
hy/sy sjocht	seach	
wy sjogge	seagen	
jim sjogge	seagen	
jo sjogge	seagen	
sy sjogge	seagen	

Gebruikte afkortingen

Woordsoorten

AFK	afkorting
BIJW	bijwoord
BN	bijvoeglijk naamwoord
DE	Nederlands of Fries zelfstandig naamwoord met lidwoord <i>de</i>
HET	Nederlands zelfstandig naamwoord met lidwoord <i>het</i>
IT	Fries zelfstandig naamwoord met lidwoord <i>it</i>
LIDW	lidwoord
TELW	telwoord
TSW	tussenwerpsel
VOEGW	voegwoord
VOORZ	voorzetsel
VRNW	voornaamwoord
WEDERK. WW	wederkerend werkwoord
WW	werkwoord

Stijl, inhoudelijke gebieden

COMP	computer
DICHT	dichterlijk/literair
FIG	figuurlijk
INF	informeel
IRON	ironisch/spottend
JUR	juridisch
LETT	letterlijk
MIL	militair
MUZ	muziek
NEERL	neerlandisme
NEG	negatief/minachtend/beledigend
PLECHT	plechtig/Bijbel
SCHELD	scheldwoord
SCHERTS	schertsend
SCHR	schrijftaal/formele taal
SPR	spreektaal/gesproken taal
TAALK	taalkunde/grammatica
VAR	variant in het Fries: mogelijke andere schrijfwijze of regionale variant
VERO	verouderd
VULG	vulgair

Bijzondere tekens

- ~ staat in de plaats van het trefwoord
- ... geeft aan dat de zin niet af is
- * hierna volgt een voorbeeld(zin)
- ▼ hierna volgt een idiomatische uitdrukking

A

a DE [-s, -en] a * dy't ~ seit, moat ek b sizze wie a zegt, moet ook b zeggen

A4'ke IT [-s] A4'tje

aachje IT [-s] aagje * in nijsgjirrich ~ een nieuwsgierig aagje

aadlik adellijk * in ~e famylje een adellijke familie

aai IT ei * in bakt en in sean ~ een gebakken en een gekookt ei * fûle ~en bebroede eieren * do komst mei it sâlt as it ~ op is dat is mosterd na de maaltijd * net alle ~en ûnder ien hin lizze niet alles op één kaart zetten * ~klopje eieren klutsen

aaidop DE [-pen] eierschaal

aaije aaien * hy aait de hûn oer de kop hij aait de hond over zijn kop

aairol [-le] eivol

aairol IT dooier * ming twa ~en troch it moal meng twee dooiers door het meel

aaike zachtjes aaien * hy aaike har oer de hân hij aaidte zacht over haar hand * ~ en flaaikje flikfloien

aailokje IT [-s] eierdopje

aaisiik [-sike] * hy rint om as in aaisike hin hij loopt rond als een kip die haar ei niet kwijt kan

aaisykje (eierzoeken in het veld) eierrapen * giest moarn mei te ~n? ga je morgen mee eierrapen? * ik ha fan 'e moarn aaisocht yn 'e greide by ús achter de pleats ik ben vanochtend wezen eierzoeken in het weiland achter onze boerderij

aaiatok DE [-ken] eierstok

aaiwyt IT [-witen] eiwit * dizze drank sitte in protte aaiwiten yn deze drank bevat veel eiwitten

aaklik akelig; naar; beroerd * ~e djoer akelig duur * in ~e jonge een nare jongen * ik bin der ~ fan ik ben er beroerd van

aakliksma DE [-s] (akelig iemand) engerd * wat in ~! wat een engerd!

aan DE besef; vermoeden * gjin ~ fan goed en kwea hawwe geen besef van goed en kwaad hebben * hy hie der gjin ~ fan dat se him ferasse woene hij had er geen vermoeden van dat ze hem wilden verrassen

aansen, aanst aanstonds; straks * ik sil dy ~ wol efkes helpe ik zal je aanstonds wel even helpen * oant ~! tot straks!

aansichtkaart DE ansichtkaart

aap DE [apen] aap * in ~ fan in jonge een aap van een jongen * stiest foar ~ je staat voor aap

aard IT & DE aard * hy hat itselde ~ as syn heit hij heeft dezelfde aard als zijn vader * it hat in ~ fan reinen het lijkt erop dat het gaat regenen

aardich [-dige] (vriendelijk, leuk) aardig * wat in aardige man wie dat wat een aardige man was dat * in ~ famke een leuk meisje * hy fuotballet wol ~ hij voetbalt wel aardig * in ~ bedrach een aardig bedrag * it is ~ kâld het is tamelijk koud

aardichheid DE [-heden] aardigheid; kleinigheid * hy hat gjin ~ oan it wurk hij heeft geen

plezier in zijn werk * foar de ~ voor de lol * ik ha in ~sje foar dy meinommen ik heb een kleinigheidje voor je meegebracht

aardzje [aarde, aarde] aarden; thuis voelen * hy kin net ~ op 'e nije skoalle hij kan niet aarden op zijn nieuwe school * se aardet dêr net ze voelt zich daar niet thuis

aartsbiskop DE [-pen] aartsbisschop

aartsfader DE [-s] aartsvader

aartsingel DE [-s] aartsengel

aas DE [azen] (bij kaartspel) aas * ik ha in ~

lutsen ik heb een aas getrokken

aazje azen * de muoikesizzers ~ op har erfenis de neven en nichten azen op haar erfenis

abbekaaf → advokaat

abbelearje tegenspreken; in beroep gaan * wa bisto datst tsjin de keninginne sels abbelearrest? wie ben jij dat je de koningin zelf tegenspreekt? * kinst it altyd hegerop sykje en ~ je kunt het altijd hogerop zoeken en in beroep gaan

abeelje DE [-s] abeel

abonnearje abonneren * wêrom abonnearrest dy net op in aardich tydskrift? waarom abonneer je je niet op een leuk tijdschrift?

abonnemint IT abonnement

abrikoas DE [-koazen] abrikoos

abses IT [-ren] abces

absint absent

absolút, abslút [-lute] absoluut

abstrakt abstract

acht ach

acht I TELW acht * we binne mei ús ~en we zijn met zijn achten * it is healwe ~en het is halfacht II DE (aandacht) acht * ~ slaan op acht slaan op * jin yn ~ nimme zich in acht nemen

achtber achtbaar

achte geacht * ~ mefrou geachte mevrouw

achteleas [-leaze] achteeloos

achtenearje achten * jo binne in achtenearre lid fan ús feriening u bent een geacht lid van onze vereniging

achter I BIJW achter * wy stiene mei 1-0 ~ wij stonden met 1-0 achter * ast net avensearrest, rekkest ~ als je niet opschiet, raak je achter II VOORZ achter * we sieten ~ it sket yn 'e sinne we zaten achter de schutting in de zon

achterbân DE [-bannen] achterband

achterbernsbern IT [-bern] achterkleinkind

achterbliuwe achterblijven * hy is lykme allinne achterbleaun hij is helemaal alleen achtergebleven

achterdoar DE [-ren] achterdeur * FIG in ~ke iepenhâlde een achterdeurtje openhouden

achtergrûn DE achtergrond

achterheaksel IT [-s] achtervoegsel

achterhelje achterhalen * in achterhelle technyk een achterhaalde techniek

achterhoede DE achterhoede

achteryn achterin

achterinoar achtereen; achtereenvolgens

* moannen ~ maanden achtereën * hy waard ~ Frysk en Nederlânsk kampioen hij werd achtereenvolgens Fries en Nederlands kampioen

achterkant DE achterkant

achterlik *achterlijk*

achterlitte *achterlaten*

achternamme *DE achternaam*

achternei *achterna; achteraf; naderhand* * ast sa trochgiet, giest beppe noch ~ *als je zo doorgaat, ga je oma nog achterna* * ~ besjoen achteraf bekeken * ~ die bliken dat er liidg hie naderhand bleek dat hij gelogen had

achterroan *achteraan; achterna* * ik wol ~ sitte ik wil achteraan zitten * hy rint no al dagen achter har oan *hij loopt haar nu al dagen achterna*

achterroer *achterover* * hijr slaan ik steil fan ~ hier sla ik steil van achterover * hy foel ~ fan it dak *hij fuult ruggelings van het dak*

achterrôf *achteraf; naderhand; afgelegen* * ~ besjoen wie it wol aardich achteraf bekeken was het wel leuk * in ~doarp een afgelegen dorp

achterrôfbuert *DE achterbuurt*

achterrôfdoarp *IT afgelegen dorp* * hja wenje yn in ~ *zij wonen in een afgelegen dorp*

achterrom *achterom* * rin mar ~ loop maar achterom

achterrop *achterop*

achterrinne *achterlopen* * heit rint achter! papa, je loopt achter!

achterst *IT achterst* * ik joech him in klap foar syn ~ *~ ik gaf hem een klap voor zijn achterste* * moast noait it ~ *~e fan 'e tonge sjen litte je moet nooit het achterste van je tong laten zien*

achterstân *DE [-stannen] achterstand* * hy hat in fikse ~ *oprûn hij heeft een forse achterstand opgelopen*

achterstevoren * hy siet ~ op 'e fyts *hij zat achterstevoren op zijn fiets*

achterstjûne *DE achterstevoren*

achterút *I Bijw achteruit* * se is hurd ~ *gien ze is hard achteruitgegaan* **II** *DE achteruit* * de auto yn 'e ~ *sette de auto in zijn achteruit zetten*

achterútgong *DE achteruitgang* * de dokter konstataarre in ~ *yn syn kondysje de arts constateerde een achteruitgang in zijn conditie* * de foardoar is op slot, nim de ~ *mar de voordeur is op slot, neem de achteruitgang maar*

achterútstelle *achterstellen* * it plattelân wurdt achterútsteld *het platteland wordt achtergesteld*

achting *DE achting*

achtsje [*achte, achte*] *achten* * achte oanwêzigen *geachte aanwezigen* * ik ~ mysels te goed foar soks *ik acht mezelf te goed voor zoiets*

achtslaan *letten op; gadeslaan* * moast it ferkear ~ *je moet op het verkeer letten* * ik ha de boartsjende bern in soksfe sichtslein *ik heb de spelende kinderen een poosje gadeslagen*

achtjin *achtien*

adekwaat [*-kwate*] *adequaat*

adel *DE adel* * fan ~ wêze van adel zijn

adheezje *DE adhesie* * ~ betsjûge *adhesie betuigen*

administraasje *DE [-s] administratie*

administraf [*-tivel*] *administratief* * sollisitearje as ~ *meiwurker solliciteren als administratief medewerker*

administrearje *administreren*

adopsje *DE [-s] adoptie*

adopteearje *adopterjen* * in adoptearre bern een geadopteerd kind

adres *IT [-sen] adres* * ik wit in goed ~ *~ke foar fjurwurk ik weet een goed adresje voor vuurwerk* * ~: per adres:

adressearje *adresseren* * adressearre oan *geadresseerd aan*

advertearje *advertieren* * ús bedriuw advertearret yn 'e doarpskrante *ons bedrijf adverteert in de dorpskrant*

advertinsje *DE [-s] advertentie* * in ~ *sette een advertentie plaatsen*

advys *IT [-vizen] advies* * de kommisje brocht in ~ út *de commissie bracht een advies uit* * goed bedoeld ~ *welgemeend advies*

advisearje *adviseren* * wat ~ jo ús? *wat adviseert u ons?*

advokaat *DE [-katen] advocaat* * ik wol earst mei myn ~ *prate ik wil eerst met mijn advocaat spreken* * muoike Aaltsje mei graach in ~ *sje tante Aaltje lust graag een advocaatje*

âffaar *DE [-s] voorouder* * de wizânsjes fan ús ~ *s de gebruiken van onze voorouders*

affearren *DE zaken* * syn ~ *rinne goed zijn zaken lopen goed* * bemuoï dy mei dyn eigen ~ *bemoei je met je eigen zaken*

affêre *DE [-s] affaire* * dy ~ is no achter de rêch *die affaire is nu achter de rug* * hy hat in affêre mei syn learears *hân hij heeft een affaire met zijn leraars* *gehad*

affysje *IT [-s] affiche*

af-fjouwerke *IT → A4'ke*

afrikaantsje *IT [-s] afrikaantje*

agearje *ageren* * de klasse agearre tsjin it drege *proefwurk de klas ageerde tegen het moeilijke proefwerk*

aginda *DE [-s] agenda* * neffens my hasto in dûbelde ~ *volgens mij heb hij een dubbele agenda*

agint *DE agent* * ús heit is fersekerings~ *mijn vader is verzekeringsagent*

agrarsk *agratisch*

agresje *DE agressie*

akademy *DE [-s] academie*

akademysk *academisch* * it ~ *sikehûs het academisch ziekenhuis*

akelik → *aaklik*

akklimatisearje *acclimatiseren* * bist al wat akklimatisearre? *ben je al een beetje geacclimiseerd?*

akkoard *IT (muziek)akkoord* *akkoord*

akkoart *I IT akkoord* * de twa lannen ha in ~ *sletten de twee landen hebben een akkoord gesloten* **II** *Bijw akkoord* * ik gean dermei ~ *ik ga ermee akkoord* * de rekken is ~ *de rekening is akkoord*

akkoartsje [*akkoarte, akkoarte*] *overeenkomen* * lykas we akkoarte hawwe *zoals we zijn overeengekomen*

akkordearje *accorderen; kunnen opschieten* * it akkordearret poerbêst tusken ús *we kunnen uitstekend met elkaar opschieten*

akkordeon *DE [-nen] accordeon*

akkount *IT [-s] account* * ik ha in ~ *iepepe by in*

oare provider ik heb een account geopend bij een andere provider
akku DE [-s] accu
akseptasje DE acceptatie
akseptabel acceptabel * ~ e klean acceptabele kleding
akseptearje accepteren * hy kin net ~ dat er net wer better wurde sil hij kan niet accepteren dat hij niet weer beter zal worden
aksjns DE [-synzen] accijns * ~ op alkohol accijns op alcohol
aksint IT accent * hja praat mei in Grinzer aksint zij spreekt met een Gronings accent
aksje DE [-s] actie * it fakkbûn organisearret in ~ de vakbond organiseert een actie * we moatte mar ris yn ~ komme we moeten maar eens in actie komen
aksjefiere actiefoeren
aksjekomitee IT [-s] actiecomité
akster DE [-s] ekster
akte DE [-s] akte * de ferkeap ~ fan ús hûs de verkoopakte van ons huis * hy hat gâns yn 'e ~ hij heeft veel te vertellen
aktearje acteren
akteur DE [-s] acteur
aktyf [-tive] actief * aktyf dwaande wêze actief bezig zijn
aktivearje activeren * Piter moat wat aktivearre wurde, oars komt er te neat Pieter moet wat geactiveerd worden, anders komt hij tot niets * mei dizze knop kinst it programma ~ met deze knop kun je het programma activeren
aktiviteit DE activiteit * der waarden ferskate ~ en organisearre er werden verschillende activiteiten georganiseerd
aktueel [-tuele] actueel
akút [akute] acuut * in akute hertoanfal een acute hartaanval
akwarel DE [-len] aquarel
akwarium IT [-s, -ria] aquarium
al I VRNW al * ~ le trije alle drie * ~ it fee al het vee II Bijw al; wel * ik gean ~ ik ga al * komt Sjoukje ek? ik tocht it ~ komt Sjoukje ook? ik dacht het wel * it is ~ wier het is wel waar * ik kom ~ sa leaf wat earder ik kom liever iets eerder * ~ mar oan alsmear * ús buorjonkje is net ~ te ~ te ons buurjongetje is niet zo snugger * ik fiel my net ~ te ~ te ik voel me niet zo lekker III IT al * God skoep it ~ God schiep het al IV voegw hoewel; al * ~ is it net folle, ik wol jo dochts wat jaan hoewel het niet veel is, wil ik u toch iets geven * ~ wie it let, hy kaam dochts noch al was het laat, hij kwam toch nog
alaarm, **alarm** IT alarm * hy hat ~ slein hij heeft alarm geslagen
albegear DE hebberd
albestel DE bemoeial
album IT [-s] album * ik ha de sigarebantsjes yn in ~ plakt ik heb de sigarenbandjes in een album geplakt * dizze band hat krekt in nij ~ útbrocht deze band heeft net een nieuw album uitgebracht
âld oud * sa ~ as er is, sport er noch alle dagen ondanks zijn leeftijd sport hij nog iedere dag * in ~ e auto een oude auto * sa ~ as de wei nei Rome zo oud als de weg naar Rome * alles by it

~ e litte alles bij het oude laten * mei ~ en nij met oud en nieuw * wat in ~ eamelkont is dat wat een oude zeur is dat * de ~ learingen fan 'e skoalle de oud-leerlingen van de school
âlde DE 1 oude * ik bin wer hielendal de ~ ik ben weer helemaal de oude 2 (vader/moeder) oude * de jonghûntsjes sliepje mei de ~ yn in doaze de puppies slapen met de moeder in een doos * dat wol myn ~ grif net lije dat mag vast niet van mijn oudeheer 3 (vertrouwelijke aanspreekvorm) ouwe; ouwetje * wat seist, ~, sille we mar op bêd? wat zeg je, vrouw/man, zullen we maar naar bed? * (tegen paard) fuort mar, ~! vooruit maar, oude!
âldeklonje DE eau de cologne
âldemaie DE twaalf mei * eartiids koene de arbeiders op ~ fan boer wikselse vroeger konden de arbeiders op twaalf mei van boer wisselen
âlden DE ouders
âldens DE ouderdom; leeftijd * yn 'e ~ fan ... in de ouderdom van ... * de wetlik foarskreaune ~ de wettelijk voorgeschreven leeftijd
âlder DE [-s] ouder * in hûshâlding mei ien ~ een eenoudergezin
alderbêst allerbest * hy is myn ~ e freon hij is mijn allerbeste vriend * it ~ e! het allerbeste!
âlderdom DE ouderdom * fan ~ stjerre van ouderdom sterven
alderearst allereerst * ik die it foar de ~ e kear ik deed het voor de allereerste keer
âlderein DE ouderen; bejaarden * in útstapke mei de ~ een uitstapje met de bejaarden
âldereinhûs IT [-huzen] bejaardentehuis
âldereinsoach DE bejaardenzorg; ouderenzorg
aldergeloks gelukkig * ~ wie ik der net by gelukkig was ik er niet bij
alderheislikst oorverdovend; verschrikkelijk * in ~ e herje een oorverdovende herrie
Allderheljen DE Allerheligen
âlderjûn DE ouderavond
alderleafst allerliefst; beeldig * it ~ e bleau ik thús het allerliefst bleef ik thuis * wat in ~ stultsjen hast kocht wat een beeldig stoeltje heb je gekocht
âlderling DE ouderling
alderoatmoedichst hartverscheurend * it lamke blettene ~ het lammetje blaatte hartverscheurend
alderraarst ongelofelijk * it is ~ hoe'n soad jild as hy fertsjinnent het is ongelofelijk hoeveel geld hij verdient * ~, wat in minsken! ongelofelijk, wat een mensen!
Aldersielen DE Allerzielen
âlderwetsk ouderwets * een ~ e drukparse een ouderwetse drukpers * we krigen in ~ lekker kopke koffie we kregen een ouderwets lekker kopje koffie
âldfaam DE [-fammen] oude vrijster
âldfeint DE vrijgezel
âldfrinzich [-zige] ouderwets * in âldfrinzige jurk een ouderwetse jurk
âldheid DE [-heden] oudheid
âldjiersjûn DE oudejaarsavond
âldman DE [-mannen, -lju] oude man; grijsaard; (inf: vader) oudeheer * de lilke ~ rûn te